

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

DİLEKÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

1'inci Toplantı

2 Haziran 2022 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mihrimah Belma Satır'ın, Komisyonun son toplantısından bugüne kadar yaptığı çalışmalara ve bundan sonra yapacağı çalışmalara ilişkin açıklaması

III.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Hollanda'da yaşayan Türklerin aile yapısı ve sosyokültürel değerlerinin korunması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla Dilekçe Komisyonu tarafından yerinde inceleme yapılması talepli 16.3.2022 tarih ve 22494 numaralı Dilekçe hakkında görüşmeler

IV.- KARARLAR

1.- Avrupa ülkelerinde yaşayan vatandaşların sorunlarının yerinde incelenmesine ve çalışma usul ve esaslarının Komisyon Başkanlığınca belirlenmesine ilişkin karar

DİLEKÇE KOMİSYONU

1'inci Toplantı

2 Haziran 2022 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Dilekçe Komisyonu saat 14.16'da açıldı.

Komisyon Başkanı Mihrimah Belma Satır, Komisyonun son toplantısından bugüne kadar yaptığı çalışmalara ve bundan sonra yapacağı çalışmalara ilişkin açıklama yaptı.

Hollanda'da yaşayan Türklerin aile yapısı ve sosyokültürel değerlerinin korunması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla Dilekçe Komisyonu tarafından yerinde inceleme yapılması talepli Göksel Soyugüzel'e ait 16.3.2022 tarih ve 22494 numaralı Dilekçenin görüşmeleri yapıldı.

Kırşehir Milletvekili Mustafa Kendirli ve arkadaşlarının, Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkiye kökenlilerin sorunlarının araştırılması ve parlamenter diplomasi bağlamında dilekçe hakkı kapsamında yürütülen Parlamento çalışmaları konusunda yurt dışında yerinde inceleme yapılması ve çalışma usul ve esaslarının Komisyon Başkanlığınca belirlenmesine ilişkin önergesi kabul edildi.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından saat 14.53'te toplantıya son verildi.

2 Haziran 2022 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.16

BAŞKAN : Mihrimah Belma SATIR (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail TAMER (Kayseri)

SÖZCÜ: Fehmi KÜPÇÜ (Bolu)

KÂTİP: Mustafa KENDİRLİ (Kırşehir)

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli basın mensupları; toplantı yeter sayımız vardır.

Dilekçe Komisyonu Genel Kurulunun 27'nci Yasama Döneminde 5'inci Toplantısını açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mihrimah Belma Satır'ın, Komisyonun son toplantısından bugüne kadar yap-tığı çalışmalar ve bundan sonra yapacağı çalışmalarla ilişkin açıklaması

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Toplantımızın amacı, son toplantıdan bugüne kadar yaptığımız çalışmalar hakkında bilgi vermek, yeni yapacağımız çalışma hakkında da istişarelerde bulunmak.

Komisyon Başkanlığımıza 27'nci Yasama Dönemi 15 Haziran 2018 tarihinden 26 Mayıs 2022 tarihine kadar 23.221 başvuruda bulunulmuştur. Bu başvurulara ek olarak önceki dönemlerden devrolan 9.207 dilekçe de işleme alınmıştır. 27'nci Yasama Döneminde 16 Temmuz 2018 ve 8 Ekim 2021 tarihlerindeki Dilekçe Komisyonu toplantısında seçilen Başkanlık Divanı olarak gerçekleştirdiğimiz 72 toplantıda 22.379 dilekçe incelenmiş ve İç Tüzük'te belirtilen sebeplerle görüşülemeyeceğine ilişkin 11.642 karar alınmıştır. Ayrıca, 1.209 dilekçe mevzuata uygun olmadığından ya da mükerrer olması sebebiyle işlemden kaldırılarak hıfzolunmuştur.

Değerli milletvekillerimiz, bir konuyu özellikle memnuniyetle dikkatlerinize sunmak istiyorum. Hâlihazırda Komisyonumuzda kullandığımız e-dilekçe sistemi vatandaşların Dilekçe Komisyonuna elektronik ortamda başvuru yapabilmelerine imkân sağlamak amacıyla 17/10/2012 tarihinde hizmete alınmıştı. Bu sistemde kayıtlı vatandaş sayımız 280.732 kişidir. Ayrıca, sistem üzerinden alınan başvurularla ilgili olarak diğer kurumlara gönderilecek yazıların ve Başkanlık Divanı kararlarının elektronik ortamda hazırlanması ve imzalanmasına ilişkin iş ve işlemler de yürütülmektedir. Sistemin hizmete alındığı günden bugüne kadar toplam 71.259 dilekçe hakkında gerekli işlemler yapılmıştır ancak son zamanlarda Başkanlık Divanı üyelerimiz ve vatandaşlardan alınan geri dönüşlerde sunulan hizmetin kalitesini önemli ölçüde olumsuz etkileyen birtakım teknik sorunların yaşandığı anlaşılmıştır. Vatandaşların anayasal hakkı olan dilekçe hakkını daha kolay bir şekilde kullanabilmeleri ve başvurulara yönelik işlemlerin daha hızlı ve sorunsuz bir şekilde yürütülebilmesi suretiyle Komisyon çalışmalarımızda etkinlik ve verimliliğin temini için yeni bir sisteme ihtiyaç duyulduğunu bir yıl önce Meclis Başkanımıza iletmıştik. Meclis Başkanımız Profesör Doktor Mustafa Şentop Bey talebimizi uygun görmüşler, destekleriyle yeni bir sistemin yapılmasına yönelik çalışmalar başlamıştır ve kısa sürede bu çalışmalar tamamlanarak uygulamaya geçecektir. Yeni sistemin devreye alınabilmesi için test çalışmalarının yapıldığını da sizlerle paylaşmak istiyorum. Bu sistem, bize müracaat eden vatandaşlarımız için ve bu sistemi uygulayan personelimiz için de çok faydalı ve verimli bir çalışma olacaktır. Bu konuda Sayın Meclis Başkanımıza teşekkürlerimizi iletiyoruz.

Alt komisyon faaliyetleri hakkında da kısaca bilgi vermek istiyorum. Hatırlayacağınız üzere Ünal Koç'a ait 19184 sayılı Dilekçe'deki talep üzerine sosyal kooperatifçilik kapsamında israfın önlenmesine yönelik uygulamaların araştırılması ve yaygınlaştırılması konusunda alt komisyon kurmuştuk. Alt komisyon bugüne kadar 4 toplantı gerçekleştirerek konuyla ilgili tarafları dinlemiştir. Ayrıca, alt komisyonumuz 5 Ocak 2022 tarihinde Ankara ilinde, 24-25 Şubat 2022 tarihinde İzmir'de, 25-28 Mart 2022 tarihinde Çanakkale ilinde yerinde incelemeler gerçekleştirmiştir.

III.- İHTİSAS KOMİSYONLARI

A) GÖRÜŞMELER

1.- Hollanda'da yaşayan Türklerin aile yapısı ve sosyokültürel değerlerinin korunması için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla Dilekçe Komisyonu tarafından yerinde inceleme yapılması talepli 16.3.2022 tarih ve 22494 numaralı Dilekçe hakkında görüşmeler

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR - Bugünkü Genel Kurula sevk edilen dilekçelerin görüşülmesine geçmek istiyorum. Değerli milletvekillerimiz, şimdi, 22494 numaralı Dilekçe hakkında Başkanlık Divanımızda yapılan incelemeleri biz, kendi heyetimiz olarak tamamladık. Bu konudaki gerekli çalışmalarını uzman arkadaşımız, Sezen Civelek Tokgöz sizlere anlatacak. Sonra bu konudaki görüşlerinizi, önerilerinizi dinlemek istiyoruz.

Buyurun lütfen.

YASAMA UZMANI SEZEN CİVELEK TOKGÖZ - Avusturya'da yaşayan Türklerin sorunlarının çözülmesi talebiyle Komisyonumuza başvuruda bulunan Canan Kervan'a ait dilekçe 5722 numaralı 23 Ocak 2019 tarihinde kayda alınmış, Komisyonumuzun 28 Ocak 2019 tarihli yazılılarıyla Yurtdışı Türkler Ve Akraba Topulukları Başkanlığı ile Dışişleri Bakanlığında bilgi istenmiştir. Komisyonumuza ulaşan bilgiler doğrultusunda, ilgili kurumlarca gerekli işlemlerin yürütüldüğü kanaatiyle Başkanlık Divanının 6/3/2020 tarihli ve 5824 sayılı Kararı'yla dilekçenin görüşülemeyeceğine karar verilmiş olup herhangi bir itiraz olmadığı için kesinleşen kararın bir sureti vatandaşımıza gönderilmiştir.

Almanya Wiesbaden'da yaşayan boşanmış bir çiftte ait 2 çocuğun ebeveynlerinin ruhsal sorunları gerekçe gösterilerek "jugendamt" adı verilen gençlik dairesi tarafından üç yıl önce ailesinden alınmasından şikâyet konulu Dilek İz'e ait dilekçede ise 14110 numaralı 16 Haziran 2020 tarihinde kayda alınmış, Komisyonumuzun 23 Haziran 2020 tarihli yazılılarıyla Dışişleri Bakanlığında bilgi istenmiştir. Komisyonumuza ulaşan bilgiler doğrultusunda ilgili kurumlarca gerekli işlemlerin yürütüldüğü kanaatiyle Başkanlık Divanının 18/11/2021 tarihli ve 10225 sayılı kararıyla bu dilekçenin görüşülemeyeceğine karar verilmiş olup herhangi bir itiraz olmadığı için kesinleşen kararın bir sureti vatandaşımıza gönderilmiştir.

Hollanda'da yaşayan vatandaşlarımızın çocuklarının velayet sorunlarından bahisle Hollanda'da yaşayan Türklerin aile yapısı ve sosyokültürel değerlerinin korunması ve gelecek nesillere aktarılması amacıyla yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla Dilekçe Komisyonu tarafından yerinde inceleme yapılması talepli Göksel Soyugüzel'e ait dilekçe 22494 numaralı 16 Mart 2022 tarihinde kayda alınmıştır. Avusturya ve Almanya'daki vatandaşlarımızın ardından Hollanda'dan gelen başvuru üzerine konunun ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmesine ihtiyaç duyan Başkanlık Divanı dilekçenin Komisyon Genel Kurulunda görüşülmesine karar vermiş bulunmaktadır.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR - Uzman arkadaşımızın bahsettiği gibi bu konuda Komisyonumuza çeşitli dilekçeler geliyor, bir kısmı bizim yetkimiz dâhilinde, bir kısmı derinlemesine incelenmesi gereken konular. Türkiye Büyük Millet Meclisinde başka komisyonlarda ve mevzuata uygun başka kurumlarda da bu çalışmalar yapılıyor ama biz, Dilekçe Komisyonu olarak, gelen bu

dilekçeleri de dikkate alarak Başkanlık Divanı olarak çalışma başlatmanın uygun olacağını düşündük. Bunu sizlerle tartışmak istiyoruz; görüşleriniz, önerileriniz, yorumlarınız bizim için değerli. Burada bize gelen dilekçelerde ve yaptığımız yazışmalarda çocukların velayet konuları ve koruma kararları gündeme geliyor ama bunun dışında orada yaşayan vatandaşlarımızın da farklı sorunları var. Biz yurt dışında yaşayan Türklere de dilekçe alabiliyoruz. Dilekçe Komisyonumuzun en önemli özelliği hem Türkiye’den hem yurt dışından dilekçe almamız; vatandaşların sorunlarını araştırmamız, çözüm üretmemiz.

Yurt dışından gelen dilekçelerle ilgili olarak çocuk meselesi dışındaki konuları da incelemek üzere yurt dışında inceleme ziyaretleri yapmayı biz, Başkanlık Divanı olarak uygun gördük. Meclis Başkanlığına bu konuda kararımızı alıp bildirmemiz gerekiyor, bu toplantıyı da onun için yaptık sayın vekillerim. Biz yol haritamızı şöyle düşünüyoruz: Eğer burada karar çıkarsa öncelikle Yurtdışı Türklere, İçişleri Bakanlığından ilgili kamu kurumlarından yurt dışındaki büyükelçiliklerden gerekli bilgileri, dokümanları aldıktan sonra o ülkedeki sivil toplum örgütleriyle ve kanaat önderleriyle yerinde bir toplantı yapıp sorunları dinlemek, sorunları bir liste hâline getirip hem Türkiye’de çözüm önerileriyle ilgili kurumlara göndermek hem de oradaki kurumlara bunun takibini göndermek. Bir de ikinci ve bence de önemli konu: Muadilimiz olan o ülkelerdeki Dilekçe Komisyonları veya muadili olan Komisyonlarla istişare hâlinde olup diploması, parlamenter diploması şeklinde bu konuların çözüm önerilerini de Meclisle birlikte, meclislerle birlikte yapmak; meramımız bundan ibarettir. Bu konudaki görüşleriniz bizim için değerli, böyle bir çalışmayı başlatmayı uygun görüyor musunuz, görmüyor musunuz; sözü size bırakalım.

Evet, buyurun Sayın Vekilim.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) - Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekillerim, şimdi, gündemimizde yer alan yurt dışında yaşayan Türk vatandaşlarımızın özellikle çocukları ve yakınlarının gerek velayet konusu gerekse “ahvali şahsiye” dediğimiz konuları, eğitimleri, onların yetiştirilmeleri ve bu hususta uygulanacak olan yöntemler... Tabii, ülkelerin farklı sistemlere sahip olması nedeniyle, Türkiye’nin ve Avrupa Birliği ülkelerinin, burada bir ahenkleştirme çalışmasına girme gerekliliği de ortadadır. Sayın Başkanın bu görüşüne ben de katılıyorum, böyle bir girişimin gerek parlamenter diploması anlamında gerekse Türkiye’mizin yurt dışında bulunan gerek büyükelçilik ve ona müzahir olan birimlerinin gerekse sivil toplum örgütlerimizin, Yurtdışı Türklere ve Akriba Topluluklar Başkanlığımızın oradaki faaliyetlerinin önemini biz de biliyoruz ancak burada -nedense- özellikle Avrupa Birliği ülkelerinin önce asimilasyonla başlayan daha sonra da bunun sert tartışmalara yol açması nedeniyle entegrasyona dönüştürülen faaliyetleri söz konusu. Hâlbuki farklı milletlerden, farklı devletlerden Avrupa’ya bir şekilde intikal etmiş kişilerin, zümrelerin ya da çocukların, onların evlatlarının kendi kültürleri dairesinde söz konusu devletlerin değerlendirilmesi daha uygun olacaktır. Velayet hakkının en azından o ailelerin de görüşleri alınarak kendilerine daha yakın olan bazı ailelere tevdi ya da bazı bu konuda faaliyet gösteren kurumlara tevdisinin daha uygun olacağını düşünüyoruz. Ancak bu konuda yerinde inceleme yapmanın çok daha faydalı olacağını düşünüyorum çünkü sonuçta günümüzde artık iletişimin, ondan sonra, seyahatin, devletler arasında iş birliğinin, görüşmelerin çok daha yoğun yapılabildiği bir dönemi yaşıyoruz, 21’inci yüzyıldayız. Bu konuda her devletin makule yaklaşacağı ümit ediyorum.

Ben katılıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR - Sayın Vekilim, çok teşekkür ediyoruz görüşlerinize.

Biz de Avrupalı Türklere her zaman şunu söylüyoruz: “Asimile olmayın ama entegre olun. O ülkenin kurallarına uyarak orada yaşayın.” Ama dediğiniz gibi bu sorunlar da var, bu sorunları çözmek için de bir çalışma yapmanın, en azından sorunların tespiti ve çözüm önerileri... Velayetler konusunda size yüzde 100 katılıyorum. Oradaki Türk ailelerin koruyucu aile olma konusunda bilgilendirilmesi, heveslendirilmesi de önemli; bunu, inşallah, yapacağımız çalışmada da ortaya çıkarabiliriz.

Avrupa Kıtası’nda 50 bağımsız ülke arasında 19 ülkenin parlamentosunda dilekçe komisyonu bulunduğunu tespit ettik, yani 19 ülkede muadilimiz var. Bu sebeple ziyaret edilecek ülkelerdeki dilekçe komisyonlarıyla ilgili bilgi ve tecrübe paylaşımı amacıyla da parlamenter diplomasi bağlamında görüşmelerimizi yapacağız. Bir bilgi olarak söylemek istiyorum: Antalya’daki zirvede Kosova parlamenterleriyle karşılaşmıştım, bizim Komisyonumuzun çalışmalarından etkilendiler, biraz anlattık; Türkiye’ye gelip bizim Komisyonumuzun faaliyetlerini ve yol haritalarımızı öğrenmek istediler. Bir problem olmuş herhâlde, yakın zamanda gelecekler ve birlikte de bir toplantı yapacağız çünkü kardeş ülke, böyle de bir çalışma var. Belki, onların bize örnek olarak gösterebileceği başka şeyler vardır, arada bunu da çalışmış olacağız inşallah.

Başka söz almak isteyen?

Sayın Vekilim, buyurunuz.

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Değerli arkadaşlar, evet, Avrupa’daki kanayan bir yaraya parmak basmış olacağız ve o yarayı durdurmak açısından da o kanı durdurmak açısından da önemli bir girişim olduğuna inanıyorum. İnşallah, en kısa zaman içerisinde orada yapacağımız görüşmelerle de oradaki bu problemi ortadan kaldıracak gerekli girişimi girişimleri yapacağımız kanısındayım.

Ben, bire bir biliyorum hem Almanya’da, Hollanda’da, Danimarka’da, özellikle Danimarka’da, yaklaşık beş yıl öncesinde yapmış olduğumuz ziyaretler akabinde kendi köylüm olan bir çocuğumuzun anne babasındaki... Aslında, annesi var, babası var, babaannesi var, dedesi var. Yani biliyorsunuz çekirdek aile, bu çekirdek aile içerisinde çocuğun bakımını üstlenecek onlarca adam, kişi var iken oradaki yerel belediye tarafından zorla ailenin elinden çocuğun alınıp bir Hristiyan aileye verildiğini biliyorum. Ben de çok girişim yapmıştım o dönem içerisinde ama başarılı olamamıştım, onun acısı hâlâ içimde, o anlamda da gerçekten çok önemli diye düşünüyorum.

Ellerinize sağlık. İnşallah başarılı oluruz diyorum.

Başarılar diliyorum Değerli Başkanım.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Çok teşekkür ediyorum Sayın Vekilim. Hep birlikte inşallah çalışacağız.

Buyurunuz.

FEHMİ KÜPÇÜ (Bolu) – Kıymetli Başkanım, ben de tutanaklara geçmesi açısından aynen iştirak ediyorum söylediklerinize.

Dilekçe Komisyonu anayasal bir kurum, bir hak arama müessesesi. Parlamentoda muadil olan diğer komisyonlarımızın yurt dışına gittiğini biliyoruz, aslında gündemlerimizden bir tanesi de bu. Bir hak arama müessesesi olan Dilekçe Komisyonunun -çalıştıktan sonra da gördüm ki -işlevi, münderecatı, talep sayısı, karar verme, özellikle kamu denetçiyile olan denetim faaliyeti nazara alındığında, hani, hukukta -siz bizim üstadımızsınız- “evleviyet kuralı” derlerdi yani diğerlerinin gittiği bir yerde Dilekçe Komisyonunun haydi haydi bu meseleye ilişkin gitmesi lazım. Bugün aslında birinci aşamamız anladığım kadarıyla bu.

İkincisi; yine, biz bu Komisyonda sizin Başkanlığınızda -en azından ben kendi bulunduğum dönem için söyleyeyim- bir sürü dış heyeti kabul ettik. Dolayısıyla hem parlamenter demokrasi açısından hem müteakabiliyet açısından hem muadil komisyonlarımızın dünyada neler yaptığı ya da bizim işte hangi pozisyonda olduğumuz konusunda -ki siz Kosova örneğini verdiniz, ben aynen iştirak ediyorum-katkı vereceğini düşünüyorum, ben de aynen iştirak ediyorum Kıymetli Başkanım. Kaldı ki Dilekçe Komisyonuna yurt dışından da -iştilgal konumuz olan- Türkiye Cumhuriyeti'ne vatandaşlık bağıyla bağlı olan herkes müracaat edebiliyor. Dolayısıyla o zaviyeden de bir ilişki kurmanın doğru olacağını düşünüyorum.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Çok teşekkür ediyorum.

Bu Komisyon bizim birlikte yönetimde olduğumuz dönemde birçok şeyi ilk defa yaptı, bu da böyle bir çalışma olacak. Bu yerinde incelemelerden sonra, mahalline gittikten sonra, sorunların çözülmesi için oradaki muadili olan komisyondan da talepte bulunacağız. Eğer bu sistemi biz çalıştırabilirsek ilerleyen zamanlarda da çok daha faydalı olacak, bizden sonra gelecek parlamenterler de bundan faydalanacak; onun için ben gerçekten çok heyecanlıyım. Eğer bu düşündüklerimizi hayata geçirebilirsek güzel bir çalışma olacak.

FEHMİ KÜPÇÜ (Bolu) – Salih ağabeyden önce hemen bir cümle söyleyeyim Başkanım. Çok yanlış anlaşılmasın.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Buyurun.

FEHMİ KÜPÇÜ (Bolu) – Aslında, hani hukukta biz delillerimizi sunarız ya, bilirkişi, tetkikat, keşif vesair vesair deliller diye. Aslında, kadük kalan bir kısmını tamamlamış oluruz yani böyle bir şey alırsa çünkü Dilekçe Komisyonunun tam da işlevi bunlardan bir tanesi. Yani yurt dışından talep geldiğinde “Ya, siz işte anayasal bir hakkınızı kullanıyorsunuz ama kusura bakmayın.” deme şansımız yok yani inandığımız devlet anlayışı açısından. Ben onun için anlamlı buluyorum Başkanım.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Buyurunuz Salih Bey.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Tabii, bu yurt dışındaki ailelerimizin yaşamış olduğu bir dram, hakikaten çok kez şahit olduk. Çocukları koruma altına alınıyor ve mahkemelerin vermiş olduğu kararın da adil olmadığı iddiaları var. Kısa süreli olsa belki pek sıkıntı olmuyor ama uzun süreli olunca özellikle inanç farklılıklarımız olduğu için çocuklarda ve ailelerde büyük travmalara neden oluyor. Aslında, burada, oraya şunu önerebiliriz: Yani Türk bir ailenin çocuğunu Hollanda Hükûmeti eğer koruma altına alacaksa Türk büyükelçiliğiyle irtibata geçip öncelikle Türk büyükelçiliğinden varsa Türk bir koruyucu aile istenmesi ve çocuk da Türk bir ailede kaldığı zaman hem inanç olarak bir sıkıntı yaşamayacak hem örf, âdet, gelenek, görenek... Bunu önerebiliriz orada. Aklıma bu geldi, bunu söylemek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Sayın Vekilim, bizim Türk hemşehrilerimiz yurt dışına 60'larda, belki daha önce gitmeye başladı, beşinci, altıncı nesil var artık orada. Dolayısıyla, orada çok ciddi sermayedar, çok ciddi siyasette, sivil toplumda, yönetimde olan Türkler var; dolayısıyla bu koruyucu aile işini pekâlâ yapabilecek Türk kökenli vatandaşlar da var; dolayısıyla, onlara bunu, bu sorunu anlatmak lazım. Eğer bir çocuk alınacaksa bir Türk aileye verilmesi en ideali ama oradaki Türk ailelerin de bu konuda duyarlı olması lazım. Belki bizim çalışmamız da buna vesile olur.

AHMET SALİH DAL (Kilis) – Oradaki STK'lere de bunu söyleyebiliriz.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Bunu söylememiz lazım.

Zaten programımızı öyle yapmıştık; ilk toplantıyı oradaki STK'lerle yapacağız, sorunları dinleyeceğiz, önerilerimizi getireceğiz, aynı bu kooperatifçilikte yaptığımız gibi bir çalışma olacak inşallah.

Buyurunuz Sayın Vekilim.

MUSTAFA KENDİRLİ (Kırşehir) – Sayın Başkanım, kıymetli milletvekili arkadaşlarım, değerli hazırun; öncelikle saygılar sunuyorum.

Tabii, çok önemli, gerçekten de yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızı bire bir ilgilendiren bir konu. Ben de şehrim Kırşehir'in dışarıda, özellikle Avrupa'da çok gurbetçisi olması hasebiyle münferiden bu tarz başvurular bize de çok geldi, Sayın Vekilim İsmail Bey'in de söylediği gibi.

Bir aile, çocuklarını anne-baba ayırdıktan sonra Türkiye'ye getirmeye çalıştı. Bununla bire bir ilgilendim, çözemedik o dönemde. Büyükanne ve büyükbaba bakmak istedi çocuklara hatta sonrasında çok daha böyle çarpıcı hadiseler yaşandı, çocukları kaçırıp getirdiler. Orada alınan mahkeme kararıyla çocuklar burada derdest edilip tekrar Almanya'ya geri... Almanya'ydı o ülke de. Bunlar çok yaşıyor maalesef.

Dediğiniz gibi dördüncü, beşinci nesiller, 1950'lerde, 1960'larda giden gurbetçilerimizin çocukları orada bu tarz işlere maruz kalıyorlar. Bunun önünün de açılması önemli çünkü burada, Türkiye'de yaşayan yakınları çocukları almak istiyorlar koruyucu aile olarak fakat orada da çok ciddi problemler var. Sayın Vekilimin söylediği gibi her ülkenin kendine göre sistematik bir yapısı var. Gerçekten de çok önemli bir konu olduğunu düşünüyorum.

Hayırlı olmasını diliyorum, teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Çok teşekkür ediyorum.

Fehmi Vekilimiz de bilir, ben yıllarca avukatlık yaptım. Biz çok tenfiz davalara bakardık; yurt dışında boşanırlar, Türkiye'de tenfiz yaparız ve o arada da çocuklarla ilgili problemler yıllardır var ama tabii, oradaki nesiller büyüdükçe orada birtakım kültürel kaynaşmalar veya farklılıklardan dolayı bu sorun da büyüyor. İlk giden nesil çocuklarına sahip çıktı ama daha sonrakilerde bu konular çok daha fazla oldu. Dolayısıyla çalışmamız lazım, inşallah başarılı bir çalışma olur.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Başkanım, son eksik kalan bir konu hakkında izin verirseniz...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Buyurun.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Efendim, şimdi, aslında bu mesele gerçekten çok büyük yani buna eğer Parlamento olarak biz bir nebze olsun katkı yapabilirsek gerçekten büyük sevaptır, en azından öncelikle öyle bakıyorum ben.

Şimdi, bizim eksliğimiz nedir? Yani kendi açımızdan da bakmak lazım. Bizim oraya gönderdiğimiz vatandaşlarımızı biz önce burada eğiterek göndermedik. 60'lı yıllarda giden kuşak belli eğitimlerden geçerek oraya gönderildi ve 60'lı yılların başında gidenlerin hepsi Almanya'ya giderken, o zaman ki gazetelerde çıkan haberlerden de bunu takip edebiliyoruz ya da o işçi gönderilmesiyle ilgili bazı anı kitapları falan yayımlandı, oralarda da geçer, hep "En kısa sürede para kazanacağız, bir araba alacağız, bir ev alacağız ya da bir tarla alacağız ve ülkemize geri döneceğiz." diye gittiler hepsi ama çoğunlukla orada kaldılar.

Şimdi, ben, önceki vekillik döneminde, o zamanki seçtiğim siyasi partinin bir yan kuruluşunun Strazburg'da bir toplantısına katıldım, çok kalabalıktık salon, milliyetçi bir gruptu orası. Şimdi, Strazburg'un ortasında Türklerden oluşan bir salon, içeriye girdim, ortadan diklemesine perdeyle bölmüşler; bir tarafta kadınlar, bir tarafta erkekler, sahnede biz varız, iki taraf da bizi görüyor. Önce

garipsedim, Avrupa'nın ortasında perdeyle ayrılan iki karşı cins; birincisi bu, tuhafına gitti. Orada küçük bir araştırma yaptım, Strazburg Fransa'ya bağlı ama Alman sınırında. Dedim ki: Fransızca ya da Almanca bilen var mı? Emin olun çok az çıktı. Orada para kazanıyorlar, çalışıyorlar, hepsi Türkçe konuşuyor ve ortalama Türk insanı –yani öyle diyelim- orada bulunanlar ve buldukları ülkenin dilini öğrenmemişler. Şimdi, bu bir cehalettir. Bulduğunuz ülkenin dilini, onların kültürlerini, medeniyetini öğrenmek ayrı bir şey, kendi kültürünüzü, uygarlığımızı, inançlarınızı korumak ayrı bir şeydir. Şimdi, bunu ayırt etmeden orada bizim vatandaşlarımız, çaresizlik içerisinde kendisini âdeta akyuvarlar gibi korumaya alıp tamamen Batı'nın neyi varsa çok kötüdür deyip ona göre bir yaşam tarzını tercih ediyorlar. Burada, zannediyorum bizim Parlamentomuza, devletimize düşen en önemli görev oradaki yurttaşlarımızın bulunduğu ülkenin sistematığı nasıl çalışıyor, dili nasıl konuşuluyor, bunları halletmeleri gerekir. O zaman, biz, bulunduğumuz ülkede Türkler olarak hâkim oluruz, daha güçlü oluruz. Şimdi, oradaki mevzuatın onlara ilişkin olan bölümünü öğrenmemeleri çocuklarını kaybetmekle sonuçlanıyor. Sayın Başkanım, bu sefer, üçüncü dördüncü nesilde bakıyoruz, böyle değişik şekillerde Türk olan ama Türkçeyi de konuşamayan Almanca'yı da konuşamayan bir ara nesil yani bozuk bir nesil ortaya çıkıyor: Bozuk da dememek lazım da...

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR - Bozuk demeyelim de kültür şoku yaşayan diyelim.

BEHİÇ ÇELİK (Mersin) – Yani kültür yabancılaşmasına uğramış, kaybedilmiş bir nesil ortaya çıkıyor. İşte, bunlara da çözüm bulmak gerekiyor. Oradaki insanların özelliikle eğitilmesi yönünde de çalışma yapmamızın gerekliliğine vurgu yapıyorum.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Buyurun İsmail Bey.

İSMAİL TAMER (Kayseri) – Milletvekili arkadaşımın sözlerine katkı anlamında ifade ediyorum. Şöyle ki arkadaşlar: Yurt dışına işçi olarak giden ilk kişilerden biri babam, bunu ifade etmek istiyorum. Şöyle ki, sene 1959, ben 2 yaşındayım o zaman, babam Kayseri'de traktör tamircisi. Alman Konsoloslughuna, İngiltere ve Fransa Konsoloslughuna mektup yazıyor; üçünden de davet geliyor "Gelin." diye. Ama kalifiye bir eleman, sıradan bir eleman değil. O zaman Kayseri'de evimiz. Bizi Kayseri'den köyümüz olan Şarkışla'nın Maksutlu Köyü'ne taşıyor, kendisi gidiyor. İlk gittiğinde hiç işçi yok kesinlikle, resmî işçi alımı 1961'de başlıyor yani o dönem için söylüyorum. Babam ilkokul mezunu ama çok zeki ve çok becerikli birisi, hemen Almanca'yı öğreniyor, akabinde daha sonra gelen Türklere tercümanlık da yapıyor orada. Çok geçmiyor, sene 1965 yani gidişten beş buçuk altı yıl sonra Almanların adına Türkiye'de Çaycuma SEKA Kâğıt Fabrikasını kurmak için teknik eleman, montör olarak Türkiye'ye geldi ve on yıl kadar orada kalarak hem İzmit SEKA'yı hem Balıkesir SEKA'yı hem de Çaycuma SEKA'yı başından sonuna kadar kendisi kurmuştu.

Şimdi, ben, oraya zaman zaman gittim; benim ilk Almanya'ya gidişim 1975 civarı, o dönemde liseyi bitirdim. Hayalim doktor olmak ama ilk dönem kazanamadım ben tabii. Babamın da "Orada okuturum." gibi bir ifadesi vardı. Biraz hikâye anlatıyorum ama kusura bakmayın yani bu -bizdeki olay- gerçek anlamda, oradaki işçilerin şeyidir. Ben de Almanya'ya gittim. Orada gördüğüm şey şuydu: Ben sarışın, mavi gözlü, saçlarım da vardı -böyle değildim tabii- beni Alman'a benzetirlerdi. Konuştuğumuzda, benim Türk olduğumu anladıklarında 180 derece değiştiklerini görürdüm. Hakikaten o dönemlerde birinci kuşak dediğimiz o kuşak, aslında... Behiç Hocam, orada bunlar ilk etapta eğitildi dedik ama öyle bir eğitim falan verilmedi; sadece gidecekleri yer, çalışacakları fabrika, gelecekleri, "heim" dediğimiz kalacakları yerlerdeki gidiş geliş kurallarını gösterdiler; o değildi aslında. İşte ifade etmiş olduğunuz gibi, önce Almanca'yı öğrenebilmek veya gittiği ülkenin dilini öğrenmek çok önemliydi; bunu yapamadık biz, devlet olarak da bir şey veremedik o dönem içerisinde ama kendisi, böyle becerisi olanlar bir şekilde şey oldu. Sonra o insanların -ben de bilirim- yıllarca, yirmi sene,

otuz sene kalıp da bir yabancı dil öğrenmediklerine şahidim. Hatta kendi aralarında çeşitli semtlere isimler verirdi; işte “İstanbul” “Ankara”, diyelim “Kayseri” vesaire. Birbirlerine gidip -ben çok rastladığım için de söylüyorum, mesela Hamburg’da İstanbul vardı- soruyorlar: “Nereden geliyorsun?” “İstanbul’dan geliyorum.” “Nereye gidiyorsun?” “Ankara’ya gidiyorum.” gibi -buna benzer- kapalı bir toplum içerisinde yaşadılar. Tabii -tabiri caizse - gettolaşmak gibi -çok benzemez gibi gözüküyor ama- bir şeye gidilmiş oldu o dönem içerisinde. Ama ikinci ve özellikle de üçüncü kuşak kendisini yırttı ve tam tersi, ikinci kuşak, dediğiniz gibi, o kültür kargaşası içerisinde kaldı “Acaba Alman mıyım?” veyahut da “Türk müyüm?” bunun sıkıntısını çekti. İyi Almanca bildiler onlar. O dönemi de atlattıktan sonra, üçüncü kuşaktan sonra, hakikaten, şimdi, orada okumuş olan insanlar, doktorlar, hâkimler, savcılar, mühendisler, iş adamları büyük şekilde böyle bir gelişim sağladılar. Bu zaman zarfı içerisinde de -yanlış hatırlamıyorsam, o 70’li yılların sonuna doğru- bunlara o ülkenin vatandaşlık hakları verildi. Ya, o kadar şey oldu ki çoğu olmamak için elinden geleni yaptı, hâlbuki olacaksınız ki orada oy kullanma oranı... İşte bunu biz izah edemedik, bunları yeteri kadar izah edemedik ve birtakım sıkıntılar çektik. O anlamda şunu ifade etmek lazım: Şimdi, buradaki bu gelen problemleri ortadan kaldırmak adına böyle bir ziyaretin çok anlamlı ve iyi olacağı kanısındayım.

Ben de bir katkı yapmış oldum Başkanım, sağ olun.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Çok teşekkürler. Sizin anılarınızı inşallah bir komisyon oluştursa hem giderken gelirken hem de oradaki çalışmalarda dinleriz. Dediklerinize katılıyorum ama bizim dönemde yani 24’üncü Dönemde Fehmi Bey de hatırlar, Mavi Kart uygulamasını getirdik. Yurt dışındaki Türkler birtakım sıkıntılar yaşadı ama Türkiye’deki hükümetler de onların sorunlarına çok fazla eğilmemişti. Tabii, her dönem başka sorunlar ortaya çıkıyor. Biz Mavi Kart uygulamasıyla pasaportlardaki sıkıntılar, işte vatandaşlık konusu; birçok konuyu çözmeye çalıştık ama bu biraz daha kültürel bir konu. İnşallah bunu da hep birlikte inceleyelim.

Ben katkılarınız için çok teşekkür ediyorum.

IV.- KARARLAR

1.- Avrupa ülkelerinde yaşayan vatandaşların sorunlarının yerinde incelenmesine ve çalışma usul ve esaslarının Komisyon Başkanlığınca belirlenmesine ilişkin karar

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Bir önerge var, onu okutup oylarınıza sunacağım değerli vekillerim.

Dilekçe Komisyonu Başkanlığına

Avrupa ülkelerinde yaşayan Türkiye kökenlilerin sorunlarının araştırılması ve parlamenter diplomasi bağlamında dilekçe hakkı kapsamında yürütülen Parlamento çalışmaları konusunda yurt dışında yerinde inceleme yapılmasını ve çalışma usul ve esaslarının Komisyon Başkanlığınca belirlenmesini arz ve talep ederiz.

Mustafa Kendirli

Behiç Çelik

Ahmet Salih Dal

Kırşehir

Mersin

Kilis

Fehmi Küpçü

Bolu

Gerekçe:

Yurt dışında yaşayan 6,5 milyonu aşkın vatandaşımızın yaklaşık 5,5 milyonu Batı Avrupa ülkelerine yerleşmiş bulunmaktadır. Almanya, Fransa, Hollanda, İngiltere, Avusturya, Belçika, Avustralya, İsviçre, Danimarka, İsveç, Bulgaristan ve İtalya’da 50 bin ve daha fazla Türkiye kökenlinin yaşadığı

bilinmektedir.

1960'lı yılların başından itibaren Batı Avrupa ülkelerine çalışma amacıyla giden Türkiye kökenlilerin nüfusu, 3 milyonu Almanya'da olmak üzere, 5 milyonu aşmış bulunmaktadır. Türkiye dışında yaşayanların 6-6,5 milyon olduğu dikkate alındığında Türkiye kökenlilerin yüzde 80'den fazlasının Avrupa'da yaşadığı görülmektedir. Zaman içinde sosyal, ekonomik ve siyasi statülerinde önemli değişiklikler olan Avrupa'daki Türkiye kökenlilerin yüzde 90'a yakını on bir yılı aşkın bir süredir, yüzde 57 kadarı ise yirmi bir yılı aşkın süredir Avrupa'da yaşamaktadır. Türkiye kökenlilerin yüzde 30'undan fazlası ise Avrupa ülkelerinde doğmuştur.

Yarım yüzyılı aşan bir süredir Avrupa'da, acı vatanlarında kök salan, artık yaşadıkları toplumların ayrılmaz bir parçası hâline gelen yurttaş ve soydaşlarımızın yaşadıkları ülkelerde karşılaştıkları zorlukların tespiti ve ana vatanlarının onlara sahip çıktığının gösterilmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda, Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk kökenlilerin sorunlarının araştırılması amacıyla sivil toplum kuruluşları ve toplumun önde gelenleriyle ardından da tespit edilecek sorunlar hakkında yapılabilecekler konusunda ilgili kamu makamlarıyla görüşülmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Avrupa kıtasındaki 50 bağımsız ülke arasında Almanya, Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Çekya, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, İspanya, Kıbrıs, Kosova, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Polonya, Romanya ve Slovenya olmak üzere 19 ülkedeki parlamento çatısı altında dilekçe komisyonu bulunmaktadır.

Almanya Federal Meclisinde, İngiltere Avam Kamarasında, Belçika, Çekya, Lüksemburg ve Malta Temsilciler Meclislerinde, İspanya ile Hollanda Senatolarında, Litvanya ve Polonya Meclislerinde Dilekçe Komisyonu adıyla çalışmalar yürütülmektedir.

Ayrıca; Avusturya Federal Konseyinde Sivil Haklar ve Dilekçe Komisyonu, Ulusal Konseyinde ise Dilekçeler ve Vatandaş Girişimleri Komisyonu; Çekya Senatosunda ise Eğitim, Bilim, Kültür, İnsan Hakları ve Dilekçe Komisyonu; Hırvatistan Parlamentosunda Dilekçeler ve İtirazlar Komisyonu; Hollanda Temsilciler Meclisinde Dilekçe ve Vatan İnisyatifleri Komitesi; İrlanda Parlamentosunda Kamu Dilekçeleri Komisyonu; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisinde Dilekçe ve Ombudsman Komitesi; Kosova Meclisinde İnsan Hakları, Cinsiyet Eşitliği, Kayıp Kişiler ve Dilekçeler Komisyonu; Letonya Meclisinde Görev, Etik ve Dilekçe Komisyonu; Polonya Senatosunda İnsan Hakları, Hukukun Üstünlüğü ve Dilekçeler Komisyonu; Romanya Senatosu ile Temsilciler Meclisinde Suistimallerin ve Yolsuz Uygulamaların Soruşturulması ve Dilekçeler Komisyonu; Slovenya Ulusal Meclisinde İse Dilekçe, İnsan Hakları ve Fırsat Eşitliği Komisyonu bulunmaktadır.

Belirtilen 19 Avrupa ülkesindeki parlamentolarda dilekçe hakkı kapsamında yürütülen çalışmalar hakkında bilgi ve tecrübe paylaşımına ihtiyaç duyulmaktadır.

BAŞKAN MİHRİMAH BELMA SATIR – Teşekkür ediyorum.

Değerli üyelerimiz, sayın vekillerim; Avrupa ülkelerinde Türklerin sorunlarının araştırılması ve parlamenter diplomasi bağlamında dilekçe hakkı kapsamında yürütülen Parlamento çalışmaları konusunda yurt dışında yerinde inceleme yapılmasına ilişkin imzaları olan önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonumuzun çalışmaları Meclisin tatiline, karşı taraf meclislerinin tatillerine büyükelçiliklerle yazışmalarımıza göre bir yol haritası belirlenecektir, tarihler ve katılacak üyeler ona göre tespit edilecektir.

Komisyonumuzun gündeminde başka da konuşulacak konu kalmadığı için toplantımızı kapatıyorum. Çalışmamızın hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Hepinize teŖekkür ediyorum, sağ olun.

Ortak önergeyle de bu komisyonu kurmuŖ olduk. Bu da iŖin ayrı bir güzel tarafı oldu.

TeŖekkür ederim.

Kapanma Saati:14.53

